ברכת אברהם

Source Sheet by סימי פיטרס

בראשית רבה ס"ז:י"ב

(יב) וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ (בראשית כח, א), רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר לְפִי שֶׁהָיוּ הַבְּרָכוֹת מְפֻקְפָּקוֹת בְּיָדוֹ, וְהֵיכָן נִתְאוֹשְׁשׁוּ בְּיָדוֹ, כָּאן, וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֵין קִיּוּם לַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתָמָיו, שֶׁלֹּא תֹּאמַר אִלּוּלֵי שֶׁרְמָה יַעֲקֹב בְּאָבִיו לֹא נָטַל בִּרְכוֹתָיו, תַּלְמוּד לוֹמַר: וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ, אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה מָשָׁל לְבֶן מְלָכִים שֶׁהָיָה חוֹתֵר לְאָבִיו לִטֹּל לִטְרָא אַחַת שֶׁל זָהָב, אָמַר לוֹ לָמָּה בְּמַטְמוֹנִיּוֹת בּוֹא וְטֹל לְךָ בְּפַרְהֶסְיָא...

רש"י על בראשית כ"ח:ד'

...את ברכת אברהם. שֶׁאָמַר לוֹ וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ יִהְיוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת אֲמוּרוֹת בִּשְׁבִילְךָ – מִמְּךָ יֵצֵא אוֹתוֹ הַגּוֹי וְאוֹתוֹ הַזֶּרַע הַמְּבֹרָךְ:

ספורנו על בראשית כ"ח:ג'

ואל שדי יברך אותך. בממון: ויפרך. בבנים. וירבך. במעלה:

ספורנו על בראשית כ"ח:ד'

ויתן לך את ברכת אברהם. כאמרו והיה ברכה וזה בלמדו דעת את העם ובזה תהיה ברכת האל ית' לך ולזרעך אתך לרשתך. כי כשיהיה גם הזרע מורה צדק יהיה ראוי לירש ויהיה בזה קדוש ה' לא הפכו. כענין ישראל אשר בך אתפאר כי בזה ישמח ה' במעשיו: ארץ מגוריך. ארץ כנען שאתה דר בה עכשיו:

תורת משה - אלשיך, בראשית כ"ז:מ"ו:א'-ד'

...(ג) אך הנה כתבנו למעלה כי שני מיני ברכות הן. יש ברכות טובות העוה"ז ויש רוחניות של עוה"ב והנה כתבנו כי של עוה"ז ראויות לעשו. ושל עוה"ב ליעקב גם כתבנו ששל עוה"ז מפורשת בתורה. ושל עוה"ב ברמז בלבד כמדובר על אומרו גם ברוך יהיה וכתבנו ג"כ מרז"ל שכשבירך יצחק את יעקב הברכה בחושבו שהיה עשו היה עתיד לברך את יעקב עוד ברכה אחרת. וכתבנו כי אין ספק שהיא של טובות העה"ב וזה יתכן שהיא אשר בירך אותו פה בהפרידו אותו ממנו. וזהו ויברך אותו ולא פירש כי הרוחניות של עה"ב

לא תתפרש בתורה בפירוש כנודע ולכן אמרה כממתיק סוד בינו לבינו וזהו ויקרא יצחק אל יעקב שקראו יהיה לבדו אתו ואז ויצוהו כו'. לומר אחר שקדוש אתה שהברכה של עה"ב לך היא אל תטמא שלא תקח אשה מבנות כנען. וכאשר תרחק מהטומאה הדבק בטהרה וקום לך פדנה ארם כו' ושמא תאמר אם קדוש אני למה אגרע ממך שלא יצאת לח"ל. והביאו זוגתך פה ואותי תצוה ללכת לח"ל לז"א וקח לך משם אשה לומר קח בעצמך משם למה שהוא לך. כי לא נתקדשת עולה לה' כמוני ויתכן רמז לו מאמרם ז"ל יש הולך אצל זווגו. ויש שזווגו בא אצלו שהוא כפי סוד הנשמות. ואמרו כך על יצחק שזווגו בא אצלו הפך יעקב וזה יאמר וקח לך. כי לך יאתה ללכת אל זווגך מה שלא היה לי כן: (ד) ועוד טעם ב' והוא כי אני היתה לי אשה מסויימת כמז"ל (ב"ר פ' נ"ז) שנתבשר אברהם הנה נולדה בת זוגו של יצחק כי הנה ילדה מלכה כו'. ובתואל ילד את רבקה. אך אתה אין בת זוגך מסויימת. כי אם קח לך מבנות לבן שהוא אחת מהן ולא נודע איזו מהן היא לומר שנשלח אחריה:

תורת משה - אלשיך, בראשית כ״ח:ג׳:א׳-ב׳

(א) ואל שדי כו'. הדרך ממעטת ג' דברים ממעטת את הממון ופריה ורביה והשם. עוד ד' היה אפשר יירא יעקב מאד והיא כי הלא עשו נשאר בא"י והוא עוזב אותה. פן תהיה לעשו למורשה כי בן יצחק הוא ג"כ לכן להעלות ארוכתם אמר על הראשונה יברך אותך ועל הב' ויפרך וירבך ועל השלישית והיית לקהל עמים כי אין לך שם גדול מזה. ועל הד' אמר ויתן לך את ברכת אברהם כו'. והראי' כי לא על עשו נאמר. כי הלא לרשתך את ארץ מגורך הוא אשר נתן אלהים לאברהם כי אשר סובל המגורים והגלות הוא היורש מה שאין כן עשו כי אין לו רק יישוב ומנוחה והוא כי הנה לאברהם נאמר נחלת הארץ סמוך לאומרו כי גר יהיה זרעך כו':
(ב) או יאמר שברכו בחיי ובני ומזוני וזהו ואל שדי יברך אותך בעצמך דהיינו חיי. ויפרך וירבך היינו בני ולהיות שעיקר הברכה היא היות הבנים צדיקים אמר והיית לקהל עמים שהוא שעם שיהיו ממנו עמים כלם יהיו קהל א' משא"כ עשו וישמעאל ששום אחד מהם לא נתייחד עם אחיו להיות ושניהם קהל א'. כי אם יעקב שמטתו שלמה ויתן לך את ברכת אברהם ארץ זבת חלב ודבש היינו מזוני...

מלבי"ם על בראשית כ״ח:א'

ויברך אתו. היו בכאן שתי ברכות ושני צוויים, א] ברך אותו בברכת עוה"ב והתנה תנאי שלא יקח אשה מבנות כנען, וזה מצות ל"ת, ב] צוהו מ"ע שילך פדנה ארם ויקח אשה מבנות לבן, וע"ז ברכו שנית:

מלבי"ם על בראשית כ"ח:ג'

ואל שדי יברך אתך. שהוא מה שברכו שיהיה לקהל עמים, וגם שיתן לך ברכת אברהם, והוא שיהיה לו לאלהים וישרה שכינתו עליו, וזה יהיה לרשתך את ארץ מגריך, כי ברכת הזרע וברכת ירושת הארץ תלוים זה בזה ונזכרים תמיד זה אצל זה, וירושת הארץ תנאי אל שישרה שכינתו עליהם, כי היא מוכנת לקדושה ולהשראת שכינה, וכן תנאי אל שיפרו וירבו, כי השורק והגפן המובחר לא יצלח רק בקרן בן שמן, וברכת אברהם תלה מתנתו באלהים כי אינה ביד אדם כמ"ש למעלה:

העמק דבר על בראשית כ"ח:א'

ויברך אותו. כאשר הי' יעקב בוש לבוא לאביו שרמהו ומש"ה לעיל כתיב ותשלח ותקרא ליעקב הרי שלא הי' בבית אביו. ע"כ כאשר קרא לו יצחק מתחלה אישר חילו על התחבולה שעשה וכי טוב עשה ואין בלבו עליו כלום...

העמק דבר על בראשית כ"ח:ג'

ואל שדי יברך אתך. אחר שאמר לו אח"כ ויתן לך את ברכת אברהם הרי הכל בכלל. וא"כ כל זה המאמר מיותר לפי הנראה. אלא ניבא לו אשר יבוא הקב"ה בשם אל שדי ויברכהו ויאמר לו פרה ורבה כמו שהי' בבואו מפדן ארם ללוז כמבואר להלן ל"ה י"א.(ראה בראשית מ"ח:ד')...

העמק דבר על בראשית כ"ח:ד'

את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך. היינו הברכות להיות אב המון גוים וברכה שבשעת עקידה לקדש שמו ית'. וגם. (ב) לרשתך את ארץ וגו'. סוף כל הדברים שיהי' א"י בירושה עולמית: (ג) אשר נתן אלהים לאברהם. היינו עשר אומות אשר נתן לו זה יהיה אחר ברכת אברהם כמש"כ: